

SPOJENÉ ARABSKÉ EMIRÁTY – DUBAJ – VIZE A REALITA

Spojené arabské emiráty (SAE) oslavily v nedávné době 50 let společné existence. Dosáhly mimořádného rozvoje z hledisek demografických, sídelní struktury a infrastruktury (zejména dopravní). V současné době mají SAE téměř stejný počet obyvatel jako Česká republika (9 282 tis. vs. 10 703 tis.) i podobnou rozlohou (71 024 km² vs. 78 870 km²). Tím však podobnost končí – Emiráty mají HDP na obyvatele „pouze“ o cca 50 procent vyšší než Česko. Zatímco Česká republika má velké deficity v infrastruktuře, Emiráty jsou územím, kde se i vize realizují.

V Dubaji se, v souvislosti s půl stoletím SAE, v období od 1. 10. 2021 do 31. 3. 2022 konalo EXPO 2020, odložené v důsledku pandemie covid-19.

Krátká historie Spojených arabských emirátů

Do roku 1951 bylo území britským protektorátem. Spojené arabské emiráty se ustavily 2. prosince 1971, kdy se šest emirátů rozhodlo vstoupit do federace, sedmý člen se připojil následujícího roku. Hlavním městem Emirátů je Abú Dhabí (od r. 2000 je největším městem Dubaj). V roce 1971 měly Emiráty pouze 277,5 tis. obyvatel a hlavním ekonomickým faktorem byla těžba ropy a zemního plynu (export byl zahájen v roce 1962). Ekonomika SAE je (po Saudské Arábii) druhou největší ekonomikou na Středním východě. V současné době je těžba ropy a zemního plynu dominantní v podstatě jen v emirátu Abú Dhabí, nejvýznamnějším odvětvím jsou služby (doprava, obchod, rekreace).

Počet obyvatel v r. 2018 dosáhl 9 890 tis. Výrazný nárůst počtu obyvatel souvisí s mimořádnou migrací, většinou z islámských zemí.

Národnostní a religiózní složení obyvatel

Obyvatelstvo Emirátů má velmi různorodé národnostní členění. Více než 2 % mají národnosti: Indie 27,2 %, Pákistán 15,5 %, UAE 11,3 %, Bangladéš 7,3 %, Filipíny 5,5 %, Írán 5,2 %, Egypt 4,2 %, Srí Lanka 5,2 %, Nepál 3,1 %, Jordánsko 2,1 % (EU 1,1 %). V případě náboženství je složení obyvatelstva méně pestré. Dominuje islám 76 %, následuje křesťanství 13 %, hinduismus 7 %, buddhismus 2 %, ostatní 1 % a bez vyznání je 1 % obyvatel.

Pohled z Framu na Downtown

Poměrně vysoké zastoupení křesťanů zřejmě souvisí s vyšší migrací minoritních křesťanů z islámských či hinduistických zemí.

Osídlení

Jednotlivé emiráty jsou z hlediska rozlohy území a počtu obyvatel velmi rozdílné. V roce 1970 žilo na území Emirátů 235 tis. obyvatel, z toho 53 tis. v Dubaji a 47 tis. v Abú Dhabí. V roce 1990 žilo na území Emirátů 1 880 tis. obyvatel, z toho 582 tis. v Dubaji, 382 tis. v Abú Dhabí, 174 tis. v Ajmanu a 125 tis. v Sharjahu. V r. 2005 žilo z 4 106 tis. obyvatel Emirátů 1 399 tis. v emirátu Abú Dhabí, 1 322 tis. v emirátu Dubaj, 794 tis. v emirátu Sharjah. Více než 200 tis. obyvatel měly emiráty Ras al Khaimah (210 tis.) a Ajman (207 tis.).

V roce 2020 žilo z 9 890 tis. obyvatel SAE 4 127 tis. v emirátu Dubaj, 2 785 tis. v emirátu Abú Dhabí a 2 374 tis. v emirátu Sharjah.

Územní členění Spojených arabských emirátů je poměrně složité. Týká se to zejména emirátu Sharjah, který má mimo území navazující na emirát Dubaj ležící na pobřeží Perského zálivu též tři enklávy (Dibbe, Khor Fakkan a Kalba) ležící na pobřeží Ománského zálivu. Ty narušují územní celistvost emirátu Fujairah. Uvnitř území emirátu Sharjah leží emirát Ajman, který má jen 259 km² a patří mu 36 km pobřeží Perského zálivu. K emirátu patří dvě vnitrozemské enklávy (Masfut a Menama) v pohoří Napar.

V roce 2021 měly SAE 9 279 tis. obyvatel, tj. o cca 320 tis. méně než v roce 2018.

Údaje za Emiráty jsou z posledního cenzu (2018), údaje za města z let 2015 a 2021. Podstatná část obyvatel je soustředěna ve městech, zejména v hlavních městech jednotlivých emirátů.

Zdroj: www.mapy.cz

Dubai City hranice, realizované projekty

Celkem 16 měst má více než 20 tis. obyv. a dalších pět měst více než 14 tis. obyv. Tři města mají více než 1 mil. obyv., jedno město více než 700 tis. obyv., jedno město 500 tis. obyv.

Za souvisle urbanizované území lze považovat města Dubaj (3 387 tis. obyv.), Sharjah (1 275 tis. obyv.), Ajman (490 tis. obyv.) a Jebel Ali (32 tis. obyv.). Zde je hlavní přístav Jebel Ali Port, Jebel Ali Free Zone a Jebel Ali Industrial Area a letiště Al Maktoum International Airport. Uvedená města mají celkem cca 5,2 mil. obyvatel, tj. víc než polovina UAE.

V největším emirátu Abú Dhabí je podstatná část obyvatel soustředěna v hlav-

ním městě Emirátu Abú Dhabí (1 275 tis. obyv.) a pouštním městě Al Ain (496 tis. obyv.). Na pobřeží Arabského moře vytváří malou aglomeraci Fujairah (92 tis. obyv.) a Khor Kalba (38 tis. obyv.).

Koncentrace obyvatel je zejména na pobřeží Perského zálivu, kde leží největší města – Dubaj, Abú Dhabí a Sharjah. Počet obyvatel velkých měst se zvýšil v letech 1980–2021:

- z 276 tis. na 3 489 tis., tj. 12,6krát v Dubaji,
- z 452 tis. na 1 512 tis., tj. 3,3krát v Abú Dhabí,
- ze 159 tis. na 1 273 tis., tj. 8,0krát ve městě Sharjahu.

Tento nárůst pochopitelně vyvolal rozsáhlou výstavbu bytů. V případě Dubaje je z významné části realizována tato výstavba výškovými stavbami s více než 50 podlažimi. Ve městě Dubaj bylo realizováno 23 bytových domů vyšších než 250 m (počet pater vyšší než 50) a dalších 12 domů s byty a jinými funkcemi (většinou hotely).

Nejvyšší bytový dům Princess Tower má výšku 414 m (101 pater). Více než 300 m (75 pater) má dalších sedm bytových domů. Veškeré garážování je v bytových domech realizováno pod zemí. Nejvíce obytných věží bylo realizováno v lokalitě Marina City dokončené v r. 2018. Ve stavbě jsou v této zóně dvě bytové věže o výšce 516 m (122 pater) a 445 m (109 pater).

Nízkopodlažní výstavba je většinou realizována ve větší vzdálenosti od moře. Z nich nejrozsáhlejší je zřejmě lokalita Jumeirah Islands ležící jihovýchodně od Marina City a Jumeirah Lake Towers s rozsáhlými vodními plochami. Nízkopodlažní zástavba je pochopitelně v areálech Palm Jumeirah a Jebel Ali, které jsou realizovány v moři.

Téměř 80,4 % obyvatel Emirátu žije ve městech nad 20 tis. obyvatel, 77,8 % ve městech nad 50 tis. obyvatel.

Vývoj počtu obyvatel lze dobře vysledovat v rámci jednotlivých měst, než v jednotlivých emirátech.

V Dubaji žije 3 489 tis. obyvatel, v emirátu Dubaj 4 177 tis. obyv. V minulosti mělo město Dubaj plochu 35 km²,

Emirát	obyv. 2018				plocha	obyv./km ²	hlavní města		ostatní významná města		
	tis.	%	km ²	%			tis. obyv.		tis. obyv.		
							2015	2021	2015	2021	2021
Abú Dhabí	2 784 490	29	67 340	86,7	41	1 203	1 248	Al Ain	496	767	
								Madinat Zayed		29	
Ajman	372 922	3,9	259	0,3	1 248	295	490				
Dubai	4 177 059	42,8	3 885	5	1 074	2 401	3 489	Jebel Ali		32	
Fujairah	152 000	1,6	1 165	1,5	1 304	92	97	Dibba		41	
Ras al Khaimah	416 600	4,3	2 486	3,2	1 688	115	116				
Sharjah	2 374 132	24,7	2 590	3,3	917	1 275	1 275	Khor Fakkan		39	
								Khor Kalba		38	
Umm Al Quwain	72 000	0,8	777	1	93	64	61,7	Khor Fakkan		39	
								Kasba		37	
SAE	9 599 353	100 %	77 700	100 %	124						

Demografické charakteristiky emirátů

současná plocha je cca 1 360 km², tj. 35 % plochy emirátu. V emirátu jsou další dvě města s více než 10 tis. obyvateli: Jebel Ali (32 tis.) a Hatta (12 tis.).

Vymezení území měst je velmi rozdílné, což se projevuje v hustotě zalidnění (obyv./km²). Zřejmě je to zejména u pouštního města Al Ain, kde jsou zahrnuta rozsáhlá území těžby. V přímořských částech dochází k rozšiřování území v důsledku nových ostrovů (Du-

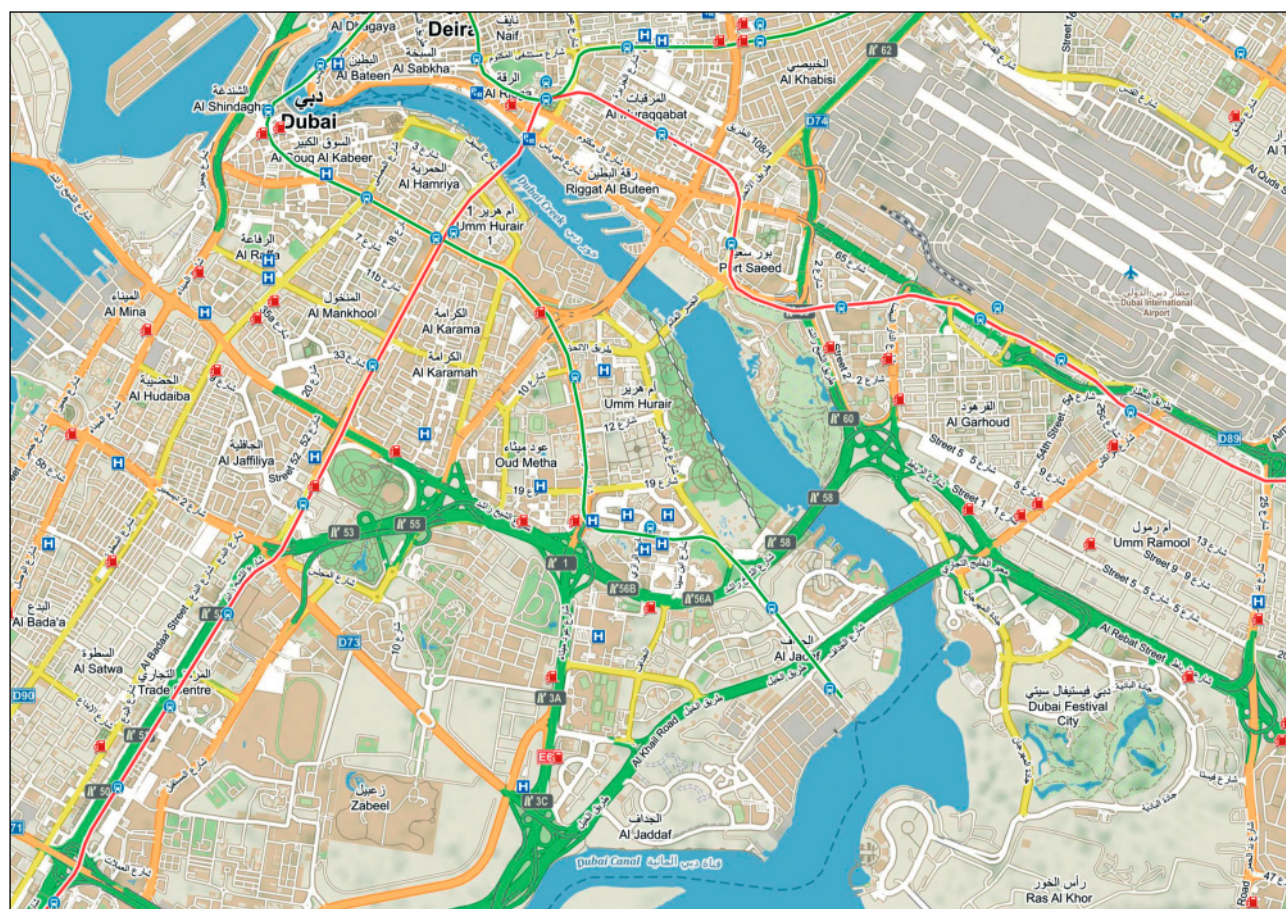
baj, Abú Dhabí, Sharjah), často až o desítky kilometrů čtverečních. Otázkou je započtení vodních ploch. Předvídat další vývoj není jednoduché, zejména u města Dubaje. Ve městě je vybudována rozsáhlá dopravní infrastruktura (silnice, metro), která někde prochází poměrně „prázdným“ územím. Některé areály (výstaviště, Outlet Mall) a zábavní centra jsou značně vzdáleny od zastavěného území. Jsou navrhovány i další záměry na umělých ostro-

vech. Pokračuje i dostavba území, např. v prostoru Burj Khalifa (Downtown) a v blízkosti mezinárodního letiště. Současná délka urbanizovaného území (od Dubai WaterFront po Sharjah) je cca 60 km, šířka 15–20 km.

V Dubaji žije 84 % obyvatel emirátu. V metropolitním území Dubaj–Sharjah–Ajman žije 5 640 tis. obyvatel.

město	počet obyv. (tis.)				plocha km ²	obyv./km ²	změna počtu obyv. (tis.)		
	1980	1995	2015	2021			1980–1995	1995–2015	2015–2021
Dubai	276	689	2 401	3 386,9	3 885	872	413	1 712	985
Abú Dhabí	452	942	1 203	1 807	972	1 859	490	261	604
Sharjah	159	403	1 275	1 273	236	5 380	244	872	-2
Al Ain	102	226	496	767	15 100	51	124	270	271
Aiman	36	121	295	490	148	3 318	85	174	195
Ras Al Quwain	74	78	115	263	372	312	4	37	148
Fujairah	13	33	92	97	46	2 113	20	59	5
Umm Al Quwain	10	25	64	62	-	-	15	39	-2
Dibba Al Fujairah	-	-	29	41	-	-	-	-	12
Khor Fakkan	11	23	39	39	32	1 225	12	16	0

Počet obyvatel ve městech Emirátu

Dubai City centrum – zahrnuje původní sídlo Dubai a Deira a dále území při zálivu Dubai Creek

Dopravní infrastruktura

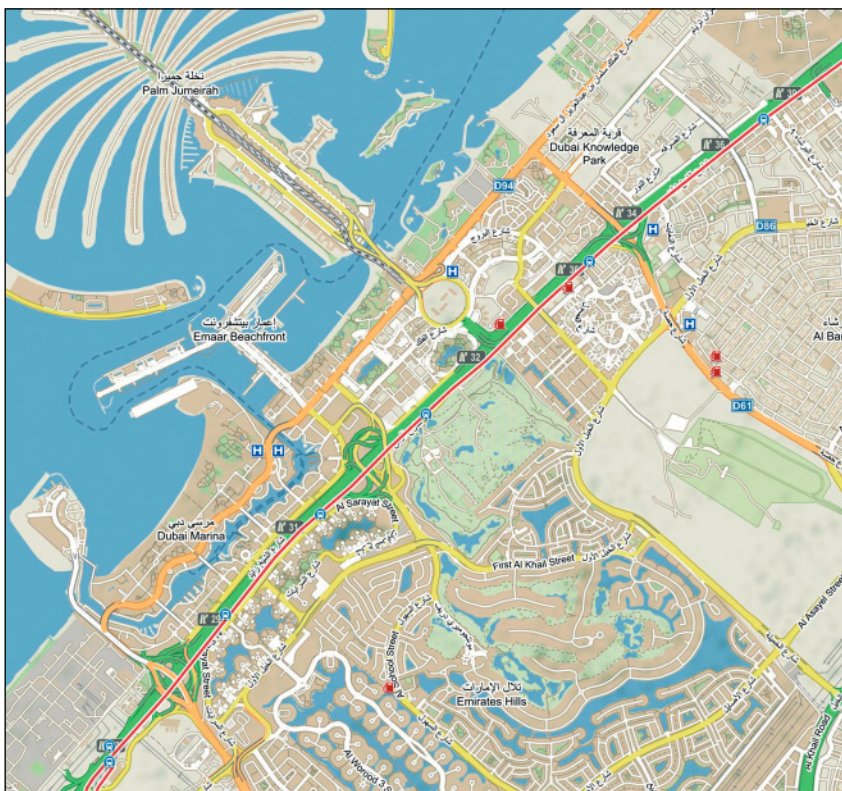
Mimořádný rozvoj bydlení, ekonomických i dalších aktivit pochopitelně vyžaduje rozsáhlou dopravní infrastrukturu. Její realizace výrazně ovlivňuje ekonomiku emirátů, které se staly významným logistickým fenoménem.

Vzhledem k tomu, že podstatná část osídlení je na pobřeží Perského zálivu, má námořní doprava historicky velký význam pro dopravní vazby v rámci emirátů, ale i na Středním východě.

Přístavy doznaly mimořádného rozvoje zejména pro přepravu zboží. Záliv Dubai Creek, u něž vzniklo původní městské osídlení, byl přirozeným přístavem pro lodě předminulého století. Přístav byl prodloužen a na jeho konci vzniklo jezero s přístavem Dubai Creek pro hotely. Mimo starou část je nyní obklopen parky a golfovým hřištěm.

Na břehu moře je přístav pro osobní lodě (Maritime City). V roce 2001 byl realizován Cruise Terminal pro velké hotelové lodě.

Hlavní nákladní přístav byl vybudován v zóně Jebel Ali Port. Má plochu 150 km² a je největším přístavem na Blízkém východě a třináctým největším na světě. Celkem mají Emiráty 20 přístavů. Mezi další významné přístavy patří Rashid (Dubaj), Zayed (Abú Dhabí), Khalid (Sharjah), Saqr (Ras al Khaimah), Fishing (Fujairah) a Khor Fakkan (Ománský záliv).

Dubai Marina a území Emirates Hills při umělých vodních plochách navazuje na Palm Jumeirah

Dubaj nemá železnici, neboť osídlení na břehu Perského zálivu umožňuje obsluhu lodní dopravou. Přístavy jsou většinou vybudovány v zálivech ve vazbě na sídla.

Dálniční síť emirátů je velmi rozsáhlá, má (na území SAE) délku 1 240 km, společně s dalšími kapacitními silnicemi pak 1 872 km. Nejvýznamnější trasou je E11 od hranice se Saudskou Arábií po hranici s Ománem, která má délku 558 km.

V Dubaji má většinou šestipruhovú uspořádání, výjimečné nejsou ani úseky s deseti jízdními pruhy.

Při pobřeží vede v délce 14,5 km Jumeirah Beach Road (D94) od Burdž al-Arab po Sheik Rashid Road, která napojuje Maritime City na Sheik Zayed Road (E11). Trasa má 4 až 6 pruhů a úroňové křižovatky. Severozápadním směrem pokračuje Al-Sufouh Road (cca 6 km) k Marina City. Cel-

Pohled na Monorail napojující Palm Jumeirah

Vodní kanál Marina City, na nábřeží jsou obchody a restaurace

ková délka je cca 20 km, vzdálenost pobřežní trasy od E11 je od 800 m po 2 000 m. Souběžně ve vzdálenosti cca 1 000 m je v délce 14,5 km vedena čtyřpruhová ulice Al-Wast Road (D92).

Doprava v Dubaji je výrazně orientována na nadřazenou síť. Komunikace nižšího řádu většinou neumožňují propojení části města (omezení rychlosti, jednosměrné ulice aj.).

Hromadná doprava

Metro je základem hromadné dopravy. V současné době má dvě linky. První linka byla dána do provozu v r. 2009 (Red Line), druhá v r. 2011 (Green Line). V r. 2016 měla linka Red Line délku 52,1 km a 29 stanic, Green Line délku 23,9 km a 18 stanic (dvě stanice jsou přestupní). V roce 2021 při příležitosti konání výstavy Expo se prodloužila linka Red Line o 14,5 km. Celková délka sítě metra činí téměř 90 km s 85 stanicemi. Metro je nadzemní s výjimkou staré části u zálivu Creek, kde na lince Red Line je 5 km a na lince Green Line 8 km tunelů.

Plánovaný rozvoj předpokládá výstavbu Blue Line o délce 42 km (18 až 20 stanic) a Violet Line s délkou 49 km. Celkem by měla síť metra dosáhnout délky 166 km se 75–77 stanicemi. Stanice metra jsou napojeny klimatizovanými pěšími nadzemními „tunely“ s pohyblivými chodníky, jejich délka v některých případech (např. k Mall Dubai) má délku několika set metrů. Vlaky jsou bez obsluhy. Nástupiště jsou uzavřená, otevírají se současně s dveřmi vlaků.

Plošnou obsluhu doplňují linky tramvají (malý rozsah) a autobusů.

Tramvaj

Obdobně jako u metra jsou řešeny i stanice tramvaje. Rovněž některé stanice autobusů jsou klimatizovány. Tramvaj je v provozu od r. 2014, má jednu linku

Stanice metra DMCC

v délce 9,5 km s 11 stanicemi, část trasy je vedena v uliční síti. Tramvaj propojuje čtvrť Dubai Marina (Jumeirah Beach) se čtvrtí Al Sufouh. S rozvojem tramvajové sítě se zřejmě neuvažuje, plošnou obsluhu ke stanicím metra umožňují autobusy.

Ve dvou stanicích lze přestoupit na metro. Přestoupit lze též na Palm Jumeirah Monorail, což je jednokolejná dráha na estakádě na stejnojmenný ostrov. Má čtyři stanice, celkovou délku 5,45 km a vede až k hotelu Atlantis, uvažuje se s prodloužením trasy do stanice metra Al-Kheil (býv. Nakheel) na Red Line (cca 2,4 km).

Letecká doprava má pro Emiráty mimořádný význam. Letiště Dubai International bylo otevřeno v roce 2010 (pro nákladní dopravu), v r. 2013 byl zahájen provoz pro pasažéry. V roce 2018 bylo letiště svým výkonem 89 149,4 tis. odbavených pasažérů třetím terminálem na světě (po Atlantě a Pekingu). Letiště je vybaveno dvěma paralelními dráhami o velikosti 4 450 x 60 m a 4 000 x 60 m (letiště v Atlantě má pět paralelních drah). Letiště má dva terminály, oba jsou napojeny na metro. Jeden terminál je určen pro spoje Emirates, druhý pro ostatní dopravce.

Druhým velkým letišťem Emiratů je Abú Dhabí International s odbavením

24 482,1 tis. pasažérů (2016) s dvěma dráhami o délce 4 100 x 60 m.

Třetím největším letišťem je Sharjah s 11 993,8 tis. pasažéry (2015) s jedinou dráhou o délce 4 060 x 45 m.

Dalšími velkými letišti jsou Al Maktoum International na západě emirátu Dubaj (nákladní doprava), dráha 4 500 m a Al Ain Int. v poušti emirátu Abú Dhabí, dráha 4 000 m. Celkový výkon tří největších letišť byl v roce 2018 cca 130 mil. cestujících.

Letecká společnost Emirates patří k nejvýznamnějším světovým dopravcům, byla založena v r. 1995. V roce 2005 měla 103 letadel (spojení do 85 měst v 54 zemích), v r. 2018 do 138 měst v 80 zemích. V r. 2018 přepravila Emirates 58,5 mil. osob. V r. 2021 měla 268 letadel (118 airbus, 150 boeing).

V souvislosti s vývojem počtu obyvatel byla realizována i rozsáhlá sociální infrastruktura. Nové obytné soubory mají veřejné vybavení a udržovanou zeleň. Byla realizována řada kulturních staveb a areálů. Nejvýznamnější sakrální stavbou je mešita Jumeirah Mosque, která byla postavena v roce 1975. Nabízí prostor pro 1 200 věřících, je otevřena nejen pro muslimy.

	1990	1994	1998	2002	2006	2010	2014	2018	2019	2020	2021
mil. pasažérů	4,3	6,3	9,7	16	28,8	47,2	70,5	89,1	86,4	18,2	20,7
počet destinací	36	54	110	170	195	210	240	–	–	–	–

Vývoj výkonů mezinárodního letiště Dubai – významný pokles v souvislosti s covidem

Sociální infrastruktura

Univerzity a koleje

V Emirátech existuje 20 vysokých škol, z nichž 6 je státních a je členěno na mužské a ženské. V současné době mají univerzity 20–25 tis. studentů. Největší školy jsou v Dubaji, Abú Dhabí, Fujairahu a Ras al Khaimahu.

Soukromé školy většinou počty svých studentů nevykazují. Nejvíce vysokých škol je v Dubaji (8), Abú Dhabí (4), Sharjahu (3), Al Ainu (2), Ras al Khaimahu (2) a Aimanu (1). Komplex Dubaj International Academic City má rozlohu 12 km² a studuje zde 20 tis. studentů.

Mrakodrapy v Dubaji

Město Dubaj představuje významnou koncentrací výškových staveb. Je zde realizováno 34 budov s výškou více než 300 m (Shenzen 21, New York 19).

Více než 150 m má v Dubaji 247 budov (Shenzen 370, Hongkong 356, New York 316).

Více než 250 m má v Dubaji 46 budov. Jejich využití lze členit na smíšené (kanceláře, hotely, byty) – celkem 12 budov, kanceláře (4 budovy), hotely (7 budov) a bydlení (23 budov).

Nejvýznamnějšími výškovými budovami v Dubaji jsou:

- Burj Khalifa – 828 m, 163 podlaží, realizace 2010, kanceláře, byty a hotel,
- Marina 101 – 445 m, 104 podlaží, byty,
- Dream Dubai – 427 m, 101 podlaží, byty a hotel,
- Princess Tower – 414 m, 101 podlaží, byty.

Plánována je výstavba dalších výškových staveb: dvě stavby s výškou přesahující 550 m, dvě stavby s výškou 450 m a pět staveb nad 300 m.

Nejvíce výškových staveb (16) se nachází v lokalitě Dubai Marina. Na území Downtown Dubai je těchto staveb devět vč. nejvyššího mrakodrapu Burj Khalifa. Čtrnáct staveb je realizováno v koridoru dálnice E11 (Sheikh Zayed Road, ve

Pohled z umělého Bluewaters Island na Dubai Marina

kterém vede metro Red Line, která zde má 16 stanic). V hlavním městě Emiráťů Abú Dhabí se nachází 26 budov s výškou nad 150 m, z toho 4 budovy nad 300 m, 6 budov nad 250 m a 13 nad 200 m.

Obchod, služby a cestovní ruch jsou významným ekonomickým „odvětvím“ v Dubaji (i v ostatních emirátech). Nejvýznamnějšími obchodními centry jsou:

	lokace	tis. m ²	počet obchodů
Dubai Mall	Downtown Dubai	350	1 200
Sahara Centre	Sharjah	240	530
Mall Emirates	Al Barsha	223	520
City Centre Deira	Deira	121	340
Nakheel Mall	Palm Jumeirah	–	350
BurJuman	Bur Dubai	72	300

S cestovním ruchem významně souvisí kapacita ubytování. V roce 2020 bylo v Dubaji celkem 710 ubytovacích zařízení s 126 947 pokoji s přibližně 200 000 lůžky. Nejvíce zastoupené byly hotely pětihvězdičkové (134 objektů s 44 067 pokoji), čtyřhvězdičkové hotely (161 objektů s 34 309 pokoji), ostatní hotely (225 s 21 734 pokoji) a apartmány (191 s 26 941 pokoji).

Vyšší kategorie pěti a čtyřhvězdičkových hotelů nabízejí 78 376 pokojů, tj. cca 62 % z celkového počtu. Při 80% obsaditelnosti těchto zařízení to znamená cca 160 tis. návštěvníků. Počet odbavených leteckých pasažérů v průměru za den byl v r. 2018 34,4 tis. pasažérů.

Největší pětihvězdičkové hotely (Hotel Burj Al Arab má sedm hvězdiček a má 205 apartmánů a 60 pater):

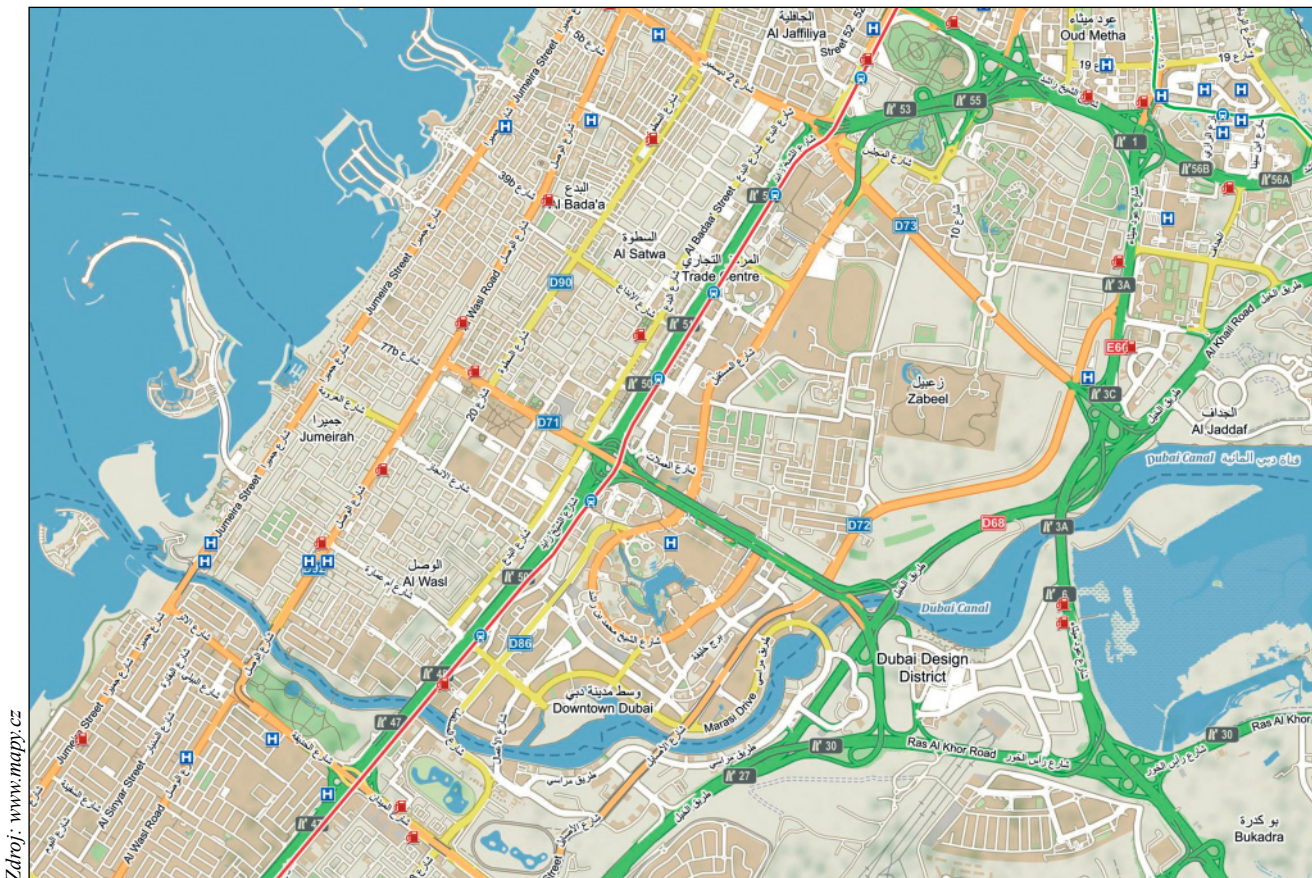
hotel	počet pokojů	počet pater *
JW Marriot	1 608	77
Atlantis The Palm	1 537	
Grosvenor Marina	742	
Grand Hyatt	682	
InterContinental	619	
Jumeirah Beach	612	
Conrad Dubai	555	51
Gevora Hotel	528	75
Radisson Royal	471	

hotel	počet pokojů	počet pater *
One & Only Radisson	541	
Address Beach Resort	443	77
Sofitel Jumeirah	438	
Hyatt Regency	414	
Jumeriah Emirates	400	56
Kempinski	394	
The Fairmont	381	

* počet pater je uváděn jen u hotelů vyšších 250 m

metra. Jednotlivé tematické okruhy měly další vstupy s rozsáhlými parkovišti pro auta a autobusy. Rovněž „zábavní“ zóny měly svá parkoviště.

Koncepci lze považovat za zdařilou. Hlavní trasy (avenue) byly neuzavřené elipsy jednotlivých tematických okruhů vycházející a končící v centru Al Wasi Plaza. Propojeny byly polookružní Ghaf Avenue procházející i přes „zá-

Zdroj: www.mapy.cz

Downtown Dubai – území mezi Sheikh Zayed Rd a Dubai Canal s nejvyšší budovou Burj Khalifa a nákupním centrem Dubai Mall

EXPO 2020 (1. 10. 2021 – 31. 3. 2022)

Po roce 1990 se konaly světové výstavy v Seville (1992), Hannoveru (2000), Aichi (2005), Shanghai (2010), Miláně (2015) a v Dubaji (2021). Příští má být v roce 2025 v Osace.

Areál výstaviště Expa se rozkládá při křižovatce dálnic E313 a E77 v blízkosti Free Zone Jebel Ali a Dubai Investments Park. Leží poměrně blízko hranice emirátu Abú Dhabí. Rozloha areálu je 438 ha. Výstavy se se svými pavilony účastni-

lo celkem 192 zemí, byly sledovány tři tematické okruhy Opportunity, Mobility a Sustainability, které měly „hlavní“ pavilony, a v jejich zónách (oranžová, modrá a zelená) byly národní a další pavilony. Další pavilony byly ve dvou parkových zónách (Al Forsan Park a Jubilee Park), které oddělovaly tematické zóny. Mimo pavilonů jednotlivých zemí bylo 13 pavilonů organizací a firem (OSN, EU, ASEAN, Africká unie, Liga arabských států, Emirates aj.), 46 objektů bylo věnováno atraktivitám. Centrem areálu byla Al Wasl Plaza. Hlavní nástupní centrum mělo napojení na stanici

bavní“ zóny. Hlavní pěší komunikace měly plachtové zastínění.

Největší zájem byl o pavilony Singapur a Švýcarska (zde např. na čekání do malého pavilonu půjčovali červené slunečníky). V některých pavilonech (včetně českého) bylo více personálu (vč. ochranky) než návštěvníků. Přestože bylo celkově návštěvníků málo, před některými pavilony se tvořily fronty. Důvodem bylo omezování přístupu návštěvníků na poměrně malé skupiny. Největší zájem návštěvníků, zejména rodičů s dětmi, byl na volnočasové aktivity.

Významné pavilony

	m ²	autoři
SAE	15 064	S. Calatrava
Saúdská Arábie	13 069	B. Micka
Indie	8 750	CP Kukreja
Německo	4 561	Lava
USA	3 300	W. Bagot
Mobility		Foster and Part
Al Wasi Plaza		A. Smith a G. Gill

Vstupné zahrnovalo i dopravu autobusy k výstavišti, vstup pro seniory byl zdarma.

Jeden z nejzajímavějších pavilonů měly SAE (autor Santiago Calatrava), ten však byl v době naší návštěvy uzavřen (včetně blízkého okolí) kordonem policie (zřejmě šlo o významnou delegaci).

Navštívili jsme Expo v polovině prosince, návštěvnost byla velmi nízká. Covid-19 významně ovlivnil cestování. Letiště Dubai, které vykázalo v roce 2018 celkem 89,1 milionů pasažérů (vč. přestupů), mělo v roce 2021 jen 20,7 mil. pasažérů (tj. jen 23 %).

Hlavním cílem cesty nebylo Expo, ale urbanistický rozvoj města Dubaje a samozřejmě i významné architektonické počiny.

Prosincová návštěva Dubaje byla příjemná vzhledem k počasí (teplota cca 27 °C). Bohužel v této době jsou delší noci, takže na poznávání města a jeho architektury bylo málo času. Chtěli jsme původně navštívit i hlavní město Emiráťů Abú Dhabí (cca hodina cesty), v covidové době však uplatňovaly jednotlivé emiráty omezení přeshraničního cestování.

Pro poznání města Dubaje by bylo zapotřebí delšího času. Město má několik center a řadu dalších lokalit s významnými stavebními počiny. Pokud jsou ve větší vzdálenosti od stanic metra, jsou mimo taxi problematicky dostupné. S výjimkou Marina City v jiných významných „centrech“ probíhá výstavba dalších objektů. Týká se to zejména okolí Burj Khalifa (Downtown) a Festival City (Dubai Creek). Zřejmě nejví-

ce dokončeným územím jsou lokality Marina Beach a Jumeirah Lakes Towers, které mají rozsáhlé vodní plochy. Od sebe jsou oddělené koridorem dálnice Sheikh Zayed Road a trasou metra Red Line s dvěma stanicemi (Jumeirah Lake Towers a Dubai Marina), přes které je možné pěší propojení. Dubaj Marina je jediné území, které má též tramvaj. Problémem pro pěší jsou velmi časté vjezdy do podzemních garáží. Vzdálenost od letiště je 30 km. Nově byl na pláži dokončen hotel Address Beach Resort (294 m, 77 pater), dvě věže propojené mostem, a vybudován ostrov Bluewaters s Dubai Eye (největší ruské kolo na světě).

Nejlepší pohledy na Dubaj jsou z výšky, nejlépe z vrtulníku. Nabízí se řada „věží“, kde je však potřebné objednat na konkrétní čas. Jediným místem, které vydávalo vstupenky přes internet bez určené doby, byl Frame (rám) s výškou 150 m, umožňující pohledy jak na stavby v okolí Burj Khalifa, tak na starší městskou zástavbu a další výškové stavby ve větší vzdálenosti.

I když lze mít výhrady k urbanistickému řešení města, i k jednotlivým stavbám, je nejvýznamnějším poučením, že vizi rozvoje Dubaje lze realizovat ve velmi krátkém čase 30 let.

Vize byla formulována v roce 2006 šejkem Mohammadem bin Rashidem. Rozvoj byl zahájen již za jeho staršího bratra Maktouma (v roce 1990). První ikonická stavba hotel Burj al-Arab s výškou 321 m (60 pater) byla dokončena již v r. 1999. Nejvyšší stavba (světa) Burj Khalifa (828 m, 163 pater) byla dokončena v roce 2010.

Samozřejmě nejde jen o výškové stavby. Byla realizována rozsáhlá infrastruktura (nejen dopravní), ale byla vybudována též řada vodních kanálů a dalších ploch, parků i univerzitních a kulturních areálů a staveb. Udržení přijatelného prostředí je energeticky náročné – klimatizace budov a zavlažování veškeré zeleně vodou z odsolovacích stanic.

Hlavním zdrojem výroby elektrické energie byl zemní plyn, v současnosti jsou to zejména solární panely.

Počet obyvatel města Dubaje se od roku 1990 zvýšil z 586 tis. na 3 489 tis. v roce 2021, tj. nárůst 2 903 tis. Samozřejmě i výstavba bytů (nejen v mrakodrapech) v objemu cca 1 mil. byla společně s odpovídající sociální infrastrukturou významnou součástí rozvoje města.

Jediným městem na světě, které vykázalo větší dynamiku rozvoje, je čínský Shenzhen, který měl v r. 1990 počet obyvatel 845 tis. a v současné době má 17 500 tis. (2,3krát více než sousední Hongkong, v roce 2001 měla města přibližně stejný počet 6 700 tis. obyvatel).

V evropských podmínkách jsou přístupy Dubaje obtížně aplikovatelné. Rozsáhlá výstavba sídlišť byla realizována po druhé světové válce, a to jak obnova německých a polských měst, tak „novými městy“ v souvislosti s migrací z kolonií (Velká Británie, Francie).

U nás tento rozvoj probíhal zejména v 60. a 70. letech výstavbou velkých panelových sídlišť. Po roce 1990 v ČR došlo k „opuštění“ plánovacích koncepcí ve prospěch neřízeného rozvoje malých obcí v příměstském území některých velkých měst. V poslední době je pozitivním jevem dostavba a přestavba vnitřního území měst, která mají často charakter brownfieldů.

V důsledku populační i ekonomické stagnace zřejmě nelze uvažovat o výraznějším rozvoji. Významným problémem je rozsáhlý deficit dopravní infrastruktury řady velkých měst i celé České republiky.

Použité zdroje:

Spojené arabské emiráty, Freytag berndt, 2008.

Dubaj, Marco Polo, 2016.

EXPO 2020 Dubai, UAE.

List of Cities (britská Wikipedie).

Liste der Höchsten Wolkenkratzer in Dubai (německá Wikipedie).

Fotografický doprovod: Blanka Almasy

Ing. arch. Milan Körner, CSc.